Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2023–2024

21 501-32 Landbouw- en Visserijraad

Nr. 1634

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 4 april 2024

De vaste commissie voor Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over de brief van 27 maart 2024 over de geannoteerde agenda informele Landbouwraad 7–9 april 2024 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1631).

De vragen en opmerkingen zijn op 2 april 2024 aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voorgelegd. Bij brief van 4 april 2024 zijn de vragen beantwoord.

De fungerend voorzitter van de commissie,
Graus

Adjunct-griffier van de commissie,
Van den Brule-Holtjer

kst-21501-32-1634
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2024

Vragen en opmerkingen vanuit de fracties en reactie van de bewindspersoon

Vragen en opmerkingen van de leden van de GL-PvdA-fractie

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad. Daarover hebben deze leden enkele vragen.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie lezen dat aan de hand van twee vragen de Landbouwraad overlegt. Wat betreft het vergroten van het Europese eiwitaanbod schrijft de Minister dat «het definiëren van duidelijke doelstellingen voor de Europese eiwitproductie en -consumptie [kan] bijdragen.» Kan de Minister nader invullen welke doelstellingen volgens hem nodig zijn om de productie en consumptie van alternatieve eiwitten in Europa te stimuleren? Op welke termijn moeten deze doelen zijn geformuleerd en van kracht zijn? Zijn er volgens de Minister afzonderlijke doelen nodig voor verschillende alternatieve eiwitten? Zo ja, welke? Welke rol hoopt Nederland op termijn te vervullen voor het ontwikkelen van alternatieve eiwittien?

Antwoord
Ten aanzien van alternatieve eiwitten in het algemeen zijn geen kwantitatieve doelstellingen geformuleerd, behoudens voor de productie van vlinderbloemigen (100.000 hectare in 2030) en de doelstelling voor de balans van consumptie van dierlijke en plantaardige eiwitten (50–50% in 2030). In de Bean Deal zijn de volgende kwalitatieve doelstellingen opgenomen: Nederland meer zelfvoorzienend maken in nieuwe en plantaardige eiwitten; een gezond verdienmodel creëren voor meer Nederlandse telers van eiwitrijke gewassen; de verkoop van levensmiddelen met in Nederland geteelde eiwitten vergroten; een groter aandeel van in Nederland geteelde plantaardige eiwitten in levensmiddelen; een goede samenwerking in de hele keten, waarbij circulariteit het uitgangspunt is.

Aan de productiekant, voor de opschaling van de teelt en verwerking van vlinderbloemigen voor humane consumptie, zal er meer inzet nodig zijn op het gebied van veredeling, teelttechniek en verwaarding van de productie. Europese subsidies kunnen ketenpartijen hierbij ondersteunen en de uitkomsten hiervan versnellen. Wat betreft de consumptie, heeft het kabinet in Nederland de doelstelling om in 2030 te komen tot een consumptieverhouding van 50% dierlijke en 50% plantaardige eiwitten in ons voedingspatroon. Om deze doelstelling te kunnen halen, zie ik ook een grote rol weggelegd voor de verschillende partijen in de levensmiddelensector. Binnen Nederland zien we dat steeds meer partijen, zoals supermarkten en cateraars in beweging komen, mede vanwege deze consumptiedoelstelling van de overheid. In het rapport van de Gezondheidsraad van december 2023 stelt de raad dat wanneer de doelstelling voor 50/50 is gehaald in 2030, we in moeten zetten op een verdere verschuiving naar 60% plantaardige eiwitten en 40% dierlijke eiwitten kijkend naar de positieve effecten op de gezondheid en het klimaat.

Ik ben van mening dat het goed zou zijn om ook Europees te verkennen of we kunnen komen tot een doelstelling voor de consumptie. Daarnaast verken ik binnen mijn eigen inzet hoe de voedselomgeving meer betrokken kan worden bij de eiwittransitie, door voor en met deze partijen doelstellingen te formuleren, bijvoorbeeld op verkoop. De termijn waarbinnen de doelen gehaald moeten worden is wat mij betreft gelijklopend met de termijn voor de doelstelling die we in Nederland hebben: 2030.

De leden van de GroenLinks-PvdA-fractie hebben over de reactie op de tweede vraag ook enkele vragen. De Minister schrijft dat hij betere samenwerking voor zich ziet op het gebied van onderzoek en innovatie. Welke drempels ziet hij nu in het makkelijk delen van kennis tussen lidstaten? Welke rol kan Nederland spelen om het uitwisselen van kennis en ervaring te verbeteren?

Antwoord
Binnen Europa zie ik een verschil tussen lidstaten die actief een coalitie zoeken voor een gecoördineerde Europese eiwitstrategie en meer samenwerking zoeken op het gebied van onderzoek en innovatie, en lidstaten die geen voorstanders zijn van eiwittransitie, meestal met politieke weerstand tegen sterk verwerkte producten (vlees- en zuivelvervangers, insecten en kweekvlees).

Wat betreft het delen van kennis, is Nederland lid geworden van de Protein Task Force onder het Standing Committee on Agricultural Research (SCAR). Dit is een nieuwe werkgroep met als doel de belangrijkste hindernissen en kansen voor de eiwittransitie in Europa in kaart te brengen vanuit een Research and Innovation-perspectief. De werkgroep is formeel van start gegaan in september 2022 en bestaat momenteel uit 30 leden uit 10 landen, en dus niet alle lidstaten van de Europese Unie.

Kan de Minister ook nader uitleggen wat hij bedoelt met «op Europees niveau de beperkte biomassa strategisch [inzetten] en [waken] voor conflicterend beleid tussen energie- en eiwitproductie»? Welke stappen moet de Europese Unie (EU), en de afzonderlijke lidstaten, nemen om dit waar te maken?

Antwoord
Zowel de landbouw- als de energiesector maken aanspraak op deels dezelfde grondstoffen, wat tot concurrentie kan leiden en de beschikbaarheid van reststromen voor eiwitproductie via diervoeder kan beïnvloeden. Het optimaliseren van het gebruik van deze grondstoffen is cruciaal voor een duurzamer en autonomer voedselsysteem. Hoewel momenteel beide sectoren worden gestimuleerd om meer reststromen te gebruiken, kan het beperkte aanbod van biomassa daarbij knelpunten veroorzaken. Het meewegen van zowel eiwit- als energiedoelen in nationale en EU-geharmoniseerde ambities kan helpen om conflicterend beleid te voorkomen.

Deze leden lezen ook dat de Minister wil inzetten op het creëren van nieuwe afzetmarkten. Kan hij deze denkrichting verder toelichten? Welke manieren om de afzetmarkt voor alternatieve eiwitten acht de Minister kansrijk? Wat kan Nederland doen om hier aan bij te dragen?

Antwoord
Het Ministerie van LNV werkt onder andere met het LNV Attaché Netwerk (LAN) aan de export- en investeringspositie van Nederlandse ondernemers. Tegelijkertijd wordt geïnvesteerd in oplossingen voor lokale uitdagingen en economische ontwikkeling. Het LAN informeert de stakeholders – waaronder bedrijven, onderzoeksinstellingen en overheden – over ontwikkelingen en zij faciliteert in het leggen van contacten via missies en bezoeken (zie ook de recente Kamerbrief over de internationale inzet van LNV rond voedselsystemen)[1]. Voorbeelden zijn onder meer een recent bezoek van Nederlandse partijen aan Denemarken, om kennis te nemen van de ontwikkelingen aldaar. Ook werd recent een innovatiemissie georganiseerd naar Chili gericht op het gebruik van

[1] Kamerstukken II 2023/24, 30 196, nr. 825.

zeewier als alternatieve eiwitbron. Eerder bracht het LAN een Special uit op Agroberichten Buitenland gericht op de eiwittransitie met artikelen over de ontwikkelingen op dit terrein.[2]

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de informele Landbouw- en Visserijraad van 7 tot en met 9 april 2024. Deze leden hebben daarbij nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie zijn vergenoegd in de geannoteerde agenda te lezen dat de Minister tijdens de Landbouw- en Visserijraad zal pleiten om de Europese regels voor het gebruik van dierlijke eiwitten in veevoer op korte termijn te versoepelen. Ver vooruitlopend diende het voormalig lid Lodders, samen met het CDA en ChristenUnie, in 2019 al een motie in (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1164), Ddie het kabinet verzocht op Europees niveau insectenteelt te agenderen en dit zo snel mogelijk toe te staan als bestanddeel van veevoer. Kan het kabinet een reflectie geven op het proces dat tot op heden heeft plaatsgevonden om dit mogelijk te maken? Kan het kabinet daarnaast, in het licht van de komende inzet tijdens de Landbouw- en Visserijraad, een laatste stand van zaken geven over de recentere motie van het lid Van der Plas (Kamerstuk 33 037, nr. 462) met betrekking tot de belemmeringen van het benutten van insecten in veevoer? Kan de Minister daarbij aangeven in hoeverre Europese regelgeving op dit moment knelt met de ambities van het kabinet en uitvoering van voornoemde moties?

Antwoord
In 2021 is, mede door Nederlandse inzet, Europese wetgeving versoepeld waardoor het mogelijk geworden is om insecteneiwitten te gebruiken in diervoeder. De motie-Van der Plas (Kamerstuk 33 037, nr. 462) betreffende de belemmeringen in wetgeving om insecten als veevoer te kunnen gebruiken, is afgedaan in de Kamerbrief «Naar een veerkrachtige duurzame diervoederproductie» (Kamerstuk 36 410 XIV, nr. 20) van 23 januari 2024. In deze Kamerbrief kunt u verder lezen hoe ik mij inzet voor de insectenteelt voor diervoeder. Onder meer onderzoeken we het veilig verwerken van nog niet toegestane reststromen voor insectenkweek. Dit onderzoek kan mogelijk leiden tot versoepeling van Europese wetgeving en een bredere toepassing van reststromen in insectenkweek.

Deze leden zouden daarnaast in navolging van de gedane toezegging, tijdens het commissiedebat van 15 maart 2022 (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1409), de Minister willen vragen zo snel mogelijk stappen te zetten in het toestaan van meer reststromen in veevoer. Deze leden vragen de Minister dan ook welke concrete stappen er de komende periode zullen worden genomen.

Zoals vermeld in de Kamerbrief «Naar een veerkrachtige duurzame diervoederproductie» (Kamerstuk 36 410 XIV, nr. 20) van 23 januari 2024, geef ik invulling aan deze toezegging door mij in te zetten voor voldoende beschikbaarheid van reststromen voor diervoeder door bredere toelating van deze grondstoffen. Het pleiten om de Europese regels voor het gebruik van dierlijke eiwitten in veevoer op korte termijn te versoepelen is daar een voorbeeld van. Verder lopen er onderzoeken naar het gebruik van nog niet toegestane reststromen, zoals keukenafval, in diervoeder. De resultaten daarvan worden op EU-niveau gedeeld en indien veilig, kan dit

[2] https://magazines.rijksoverheid.nl/lnv/agrospecials/2021/02/index

het gesprek openen met de Europese Commissie over het toestaan van een breder aanbod van reststromen in diervoeder.

Vragen en opmerkingen van de leden van de NSC-fractie

De leden van de NSC-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Landbouw- en Visserijraad van 7 tot en met 9 april 2024. Deze leden hebben daarbij nog enkele vragen.

De leden van de NSC-fractie hebben vernomen dat het Europees Parlement (EP) cellulaire landbouw In het kader van een EU-eiwitstrategie uitsluit. Wat vindt de Minister hiervan?

Antwoord
Het Europees Parlement heeft op 19 oktober 2023 een resolutie aangenomen met een verzoek aan de Europese Commissie om te komen met een allesomvattende, ambitieuze eiwitstrategie. Daarin is een van de aandachtspunten de ethische, maatschappelijk, ecologische en economische uitdagingen van cellulaire voeding. De Novel Food Regulation schiet nu tekort in het adresseren hiervan. Het Europees Parlement roept de Europese Commissie op om in haar eiwitstrategie de belangen en verwachtingen van consumenten meer aan bod te laten komen. Er is dus geen sprake van een uitsluiting. Nederland vindt cecullulaire agricultuur (kweekvlees en precisiefermentatie) een belangrijk onderwerp in het kader van de eiwitstrategie en moet daarin haar koploperspositie behouden. Daarom zal Nederland de opgedane kennis actief blijven delen met andere lidstaten. Ook ben ik blij met de investering van € 60 miljoen uit groeifondsmiddelen, om een impuls te geven aan onderwijs, onderzoek en opschaling en de proeverijen die binnenkort gehouden gaan worden.

De leden van de NSC-fractie vragen of de Minister een reactie kan geven op de 23 beleidsmaatregelen die het EP voorstelt in het kader van (de uitwerking van) een toekomstige EU-eiwitstrategie.

Antwoord
Ik heb met belangstelling gekeken naar de voorstellen van het Europees Parlement in het kader van (de uitwerking van) een toekomstige EU-eiwitstrategie. Ik zal deze voorstellen verder bestuderen en eventueel meenemen in mijn beoordeling van het uiteindelijke voorstel van de Europese Commissie om tot een Europese eiwitstrategie te komen en de daaropvolgende Nederlandse inzet.

De leden van de NSC-fractie vragen ook aan de Minister of hij inzichtelijk kan maken wat deze strategie voor Nederland betekent.

Antwoord
De Nederlandse Nationale Eiwitstrategie (NES) heeft als doel om de komende 5 tot 10 jaar de EU-zelfvoorzieningsgraad van nieuwe en plantaardige eiwitten te vergroten op een duurzaam geproduceerde manier die bijdraagt aan de gezondheid van consumenten, vee en vis, schaal- en schelpdieren. Daarbij beoogt een Europees integrale strategie tevens bij te dragen aan de bodemkwaliteit, de biodiversiteit, minder voedselverspilling, een duurzame veehouderij, een goed verdienmodel voor de boeren, het klimaat, en de eiwittransitie. Deze strategie kan de Europese samenwerking op het gebied van kennis, ontwikkeling en innovatie op het gebied van plantaardige eiwitten versterken, de handelsbetrekkingen op de interne Europese markt voor plantaardige eiwitten uitbreiden en een vestigingsklimaat creëren voor bedrijven die eiwitten verwerken op de Europese markt. Tevens kan een gemeenschap-

pelijke Europese strategie leiden tot meer inzet van Europees instrumentarium en regelgeving om de doelen van NES te bereiken.

Wat betreft de Nederlandse Nationale Eiwit Strategie krijgen mariene eiwitten een bijzondere positie. Daarom is het belangrijk om de «Voedselvisie – Voedsel uit zee en grote wateren» op weg naar 2050 beter te koppelen aan de NES.

Vragen en opmerkingen van de leden van de BBB-fractie

De leden van de BBB-fractie hebben de geannoteerde agenda informele Landbouwraad voor 7–9 april 2024 met veel interesse gelezen. Deze leden hebben daar nog enkele vragen over.

De leden van de BBB-fractie hebben ook kennisgenomen van de Nationale Eiwit Strategie. Hierbij merken deze leden op dat het kabinet stuurt op een 50/50 verhouding van het aanbod van dierlijk en plantaardig eiwit,nu 60 procent dierlijk eiwit, 40 procent plantaardig eiwit. Is het kabinet bereid om de sectoren te dwingen om tot deze verhoudingen te komen? Daarnaast vragen deze leden tot hoever de consument mag kiezen of ze dierlijk of plantaardig eiwit mogen consumeren. Verder merken deze leden op dat vlees vaak negatief in het nieuws is gebracht. Deze leden vragen de Minister of hij bij de informele Landbouwraad dierlijk eiwit even positief wil behandelen als plantaardige eiwitten.

Antwoord
Het kabinet streeft een voedselbeleid na waarin gezondheid en duurzaamheid integraal samenkomen en neemt de Schijf van Vijf hierbij als uitgangspunt. Met het realiseren daarvan wordt ook de consumptie van dierlijke en plantaardige eiwitten naar 50/50 bereikt. Het beleidsdoel is om deze verschuiving in 2030 te realiseren. Om de 50/50-doelstelling in 2030 te bereiken zie ik een grote rol weggelegd voor partijen die de voedselomgeving en consumptieroutines bepalen, zoals supermarkten, horeca, voedselproducenten en groothandels. Het is belangrijk dat zij zich committeren aan een manier van ondernemen die bijdraagt aan een duurzame en gezonde voedselomgeving. Ik zie dat de partijen hier ook stappen in zetten – denk aan het feit dat sommige supermarkten zelfs een verschuiving naar een voedingspatroon met 60% plantaardige en 40% dierlijke eiwitten als ambitie hebben in 2030. Op dit moment zet ik geen dwingende maatregelen in om hier verdere stappen op te zetten. Dit is aan een volgend kabinet.
Uiteraard is het aan de consument om de keuze te maken. Het is echter voor de consument niet altijd makkelijk om de juiste keuze te maken om bij te dragen aan eigen gezondheid, het milieu en klimaat. Daarom vraag ik aan bedrijven die de voedselomgeving bepalen hier een stevige bijdrage te leveren.

Kijkend naar het gehele voedselsysteem en een gezond en duurzaam voedselpatroon dan hebben zowel dierlijke als plantaardige eiwitten een belangrijke rol. En binnen het dierlijke gedeelte, is het belangrijk voor een gezond voedingspatroon, om voldoende vis/schelp/schaaldieren te blijven eten. Ik waardeer iedere sector binnen het Nederlandse voedselsysteem, maar roep deze ook op te werken aan een toekomstbestendige en duurzame productiewijze. Dit neem ik mee in de gesprekken over een Europese eiwitstrategie. Kijkend naar de doelstelling op de eiwittransitie (een verschuiving in ons consumptiepatroon), is het echter belangrijk in te zetten op een grotere waardering voor de plantaardige sector om meer balans te krijgen in ons consumptiepatroon.

De leden van de BBB-fractie merken ook op dat de Minister wil werken aan een stijging van de zelfvoorzieningsgraad van het veevoer. Hierbij wil de Minister werken aan de terugkeer van dierlijk eiwit in het veevoer. Deze leden vragen dan ook welke regels de Minister in Europa wil versoepelen. Deze leden vinden de stap naar dierlijke eiwit een goede vorm van kringlooplandbouw. De Minister heeft aangegeven ook te willen kijken naar de optie om insecten te verwerken in veevoeder. Hoe wil de Minister dit doen en houdt de Minister rekening met het financiële aspect? Deze leden hebben vernomen dat één kilo soja vervangen met insecten vier tot vijf keer zo duur is. Zij vragen aan de Minister hoe hij de voerprijs stabiel wil houden, zodat de boeren eenzelfde kostprijs houden.

Antwoord
De beoogde versoepeling betreft aanpassing van de EU-verordening op het gebied van verwerkte dierlijke eiwitten (Verordening (EG) nr. 999/2001).
Insecten kunnen door hun gunstige aminozuursamenstelling een waardevolle eiwitbron zijn in diervoeder. De diervoederketen stelt voer samen dat aansluit bij de voerbehoefte van het dier en kiest hierbij de grondstoffen die daarvoor nodig zijn. Hierbij speelt ook de prijs van grondstoffen een rol. Daar waar producten van insecten een toegevoegde waarde kunnen spelen in het diervoeder, kunnen en zullen deze benut worden. Het is aan de markt zelf om deze keuze te maken.

De leden van de BBB-fractie zijn voor het gebruik van reststromen in veevoeder. Deze leden vinden dat de boeren wel de mogelijkheid moeten hebben om de juiste nutriënten in het voer te kunnen stoppen. Deelt de Minister deze mening? Sommige partijen in deze Kamer willen de intensieve veehouderij dwingen om compleet op reststromen over te gaan. Deze leden vragen de Minister om zijn mening hierop.

Antwoord
Ik zet in op de verduurzaming van diervoeders, maar voedselveiligheid en diergezondheid blijven natuurlijk voorop staan. Deze zaken moeten simpelweg op orde zijn, daar moeten we op kunnen vertrouwen. De wetgeving over diervoeder is sterk geharmoniseerd in Europa en weerspiegelt deze prioriteiten ook. Zodoende is het niet mogelijk om op nationaal niveau wettelijke eisen op te leggen aan de samenstelling van diervoeders. Om bepaalde duurzaamheidsdoelen te behalen ben ik daarom continu in overleg met sectorpartijen, bijvoorbeeld in het kader van de Duurzaam Diervoedermonitor, om het gebruik van reststromen zoveel mogelijk te stimuleren.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdD-fractie

De leden van de PvdD-fractie constateren dat tijdens de informele bijeenkomst van de landbouwministers van de EU de strategische autonomie ten aanzien van eiwitten wordt besproken. Minder afhankelijkheid van eiwitten van landen buiten de EU is om vele redenen gunstig: voor het klimaat, milieu, dierenwelzijn, de volksgezondheid, en niet in de laatste plaats voor boeren om te komen tot een toekomstbestendig en duurzaam verdienmodel.

De leden van de PvdD-fractie zijn van mening dat de overheid meer actie moet ondernemen om de eiwittransitie te bespoedigen. De overheid heeft immers een voorbeeldfunctie, en dat geldt ook op Europees niveau. Een onderzoek van de Wageningen Universiteit & Research (WUR) (WUR, 2023, «Naar een plantaardiger voedselaanbod») laat zien dat publieke voedselinkoop een belangrijk instrument is voor het versnellen van de eiwittransitie. Het inkopen en aanbieden van meer plantaardig ten

opzichte van dierlijk voedsel door overheden, scholen, universiteiten, ziekenhuizen en gevangenissen is een belangrijke route om de vraag naar duurzame en gezonde producten te verhogen. Deelt de Minister deze conclusie? Deelt de Minister de mening van de onderzoekers dat een visie op het voedselsysteem met concrete en ambitieuze doelen voor de eiwittransitie met een brede mix van beleidsinstrumenten ook van belang is voor de Europese context? Deelt de Minister de mening dat de Europese Commissie (EC), het EP en de Europese Raad een voorbeeldfunctie hebben, en hun inkoop en aanbesteding in lijn zou moeten zijn met de transitie naar meer plantaardige en minder dierlijke productie en consumptie? Is de Minister bereid om in Brussel aan te kaarten om deze onderdelen op te nemen in de Europese Eiwitstrategie, alsmede een mix aan financiële maatregelen?

Antwoord
Ja, ik ben het eens met de conclusie dat het voedselaanbod buitenshuis, in kantoren, scholen, ziekenhuizen en anderszins, een belangrijke kans biedt om te verduurzamen en bij te dragen aan de eiwittransitie en eiwitstrategie. Hier zet het kabinet ook op in via verschillende beleidsactiviteiten, zoals de inzet op een duurzamer en gezonder voedselaanbod op scholen en zorginstellingen en het gezonder maken en de verduurzaming van de catering binnen de Rijksoverheid. Dit laatste geeft invulling aan onder meer de voorbeeldrol die de overheid heeft. Dit heb ik ook geagendeerd bij de Europese Commissie in het kader van de destijds te ontwikkelen Kaderrichtlijn Sustainable Food Systems. Ik zal dit ook doen in het kader van een Europese Eiwitstrategie.

De leden van de PvdD-fractie constateren dat ongeveer 68 procent van de landbouwgrond in de EU momenteel wordt gebruikt voor de dierlijke productie. De productie van plantaardige gewassen wordt veelal gebruikt om intensief gefokte dieren te voeden die leven in dieronvriendelijke systemen. Deze leden vinden dit onacceptabel. Kan de Minister bevestigen dat één van de principes van duurzame landbouw is dat de productie van plantaardige gewassen voor humane consumptie prioritair is ten opzichte van de productie van veevoer? Kan de Minister bevestigen dat de visie over de eiwittransitie nog steeds wordt onderschreven door dit kabinet, hetzij in demissionaire status? Is de Minister bereid om in Brussel het belang hiervan aan te kaarten en zich in te zetten voor de prioritering van de productie van gewassen voor humane consumptie boven de productie van veevoer binnen de EU-eiwitstrategie?

Antwoord
Het kabinet ondersteunt de transitie naar een meer plantaardige productie en consumptie, maar zet ook in op een goed gebruik van landbouwgronden en de aandacht hierbij voor een goede waterkwaliteit en herstel van (bodem-) biodiversiteit.

Als onderdeel van de Nationale Eiwitstrategie is in 2022 een Green Deal Eiwitrijke Gewassen opgezet met 72 partijen uit de gehele eiwitketen (Rijksoverheid, regionale overheden, en ketenpartijen). Doel van deze deal is opschaling van de Nederlandse teelt en verwerking van eiwitrijke gewassen, primair bestemd voor humane consumptie, met een focus op stikstofbindende vlinderbloemigen. De teelt van vlinderbloemigen is goed voor bodem en biodiversiteit. Door het opnemen van de eiwitrijke gewassen in de eco-regeling van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) wordt de teelt van vlinderbloemigen gestimuleerd. Grasland (al dan niet kruidenrijk) draagt bij aan een goede waterkwaliteit en een groot aantal veevoedergewassen (bijvoorbeeld vlinderbloemigen als luzerne, klaver en verschillende graansoorten) zijn geschikt als rustgewassen voor de bodem. Zij dragen bij aan het herstel van (bodem-) biodiversiteit.

Daarnaast blijft voldoende diervoeder ook nodig voor de diergezondheid van de Nederlandse veestapel. Naast het verbouwen van plantaardig voedsel direct voor de mens zet het kabinet ook in op het stimuleren van een plantaardig eetpatroon. Dit is conform de ambitie die aan de Kamer is gemeld op 29 maart 2022 (Kamerstuk 31 532, nr. 271) en in de Kamerbrief van 28 maart jl. (Kamerstuk 31 532, nr. 291) en die luidt: 50% plantaardige eiwitten en 50% dierlijke eiwitten in ons consumptiepatroon in 2030.

De leden van de PvdD-fractie zijn verder van mening dat er een concreet EU Plantbased Action Food Plan moet komen dat zich verder uitstrekt tot meer plantaardige voeding dan enkel plantaardige eiwitten, voor zowel food als feed. Ziet de Minister hier een meerwaarde in en is hij bereid om dit tijdens de informele Raad voor te stellen? Zo nee, waarom niet?

Antwoord
Het is mij bekend dat Denemarken een Danish Action Plan for Plant-based Foods heeft. Dit Action Plan for Plant-based Foods moet integraal oplossingen bieden voor de uitdagingen op het gebied van klimaat, milieu en voeding. Het is onduidelijk of een EU Plant-based Action Food Plan, eventueel naast de Europese Eiwitstrategie, van meerwaarde kan zijn voor de EU. Hierover zal ik met Denemarken in gesprek gaan.

De leden van de PvdD-fractie zijn tevens van mening dat insecten moeten worden uitgesloten van de eiwitstrategie. Insecten hebben, net zoals andere dieren, een intrinsieke waarde en zouden niet mogen worden gedefinieerd als «alternatief eiwit» onder dezelfde paraplu als niet-dierlijke eiwitten. Deelt de Minister deze visie? Bij gebrek aan enige EU-wetgeving over het welzijn van insecten gaan de industriële insectenkweekpraktijken volledig voorbij aan het welzijn van insecten en de effecten die de productie van insecten kan hebben op de gezondheid van mens, dier en milieu. Er is momenteel een overweldigend gebrek aan kennis over de insectenteelt, waaronder de claims op het gebied van circulariteit en duurzaamheid van de sector. Bovendien worden insecten vooral gekweekt voor veevoer, wat een ander bezwaar is van deze leden. Deelt de Minister de mening dat het onwenselijk is om een nieuwe bioindustrie op te bouwen, in de vorm van de insectenkweekindustrie? Is de Minister bereid zich in Europa hard te maken voor het niet verder uitbreiden van de Europese insectenindustrie? Kan de Minister toezeggen te pleiten voor gedegen onderzoek naar mogelijke ongewenste gevolgen van insectenkweek?

Antwoord
Ik sluit me aan bij de redenering (De ontpopping van de insectenketen 2019) van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) dat ook in het geval van wetenschappelijke onzekerheid of onbekendheid met het voelend vermogen, we op basis van voorzorg ongewervelde dieren behandelen als ware zij voelende wezens en daarmee dieren van wie we de intrinsieke waarde erkennen.
Ik zet zowel nationaal als in Europa in op de ontwikkeling van een duurzame insectensector. Insecten zijn aangeduid als alternatieve eiwitbron, omdat zij een positieve bijdrage aan de circulaire landbouw kunnen leveren. Ontwikkelingen die bijdragen aan het terugdringen van emissies, het verminderen van verspilling van biomassa en het sluiten van kringlopen passen in de transitie naar een kringlooplandbouw en een circulaire economie. Insectenkweek heeft de potentie om bepaalde reststromen, die nu als afvalstoffen worden verwijderd, om te zetten in hoogwaardige eiwitten voor humane dan wel dierlijke consumptie, waarmee kringlopen verder kunnen worden gesloten. Daarnaast heeft insectenkweek een aantal milieuvoordelen ten opzichte van de veehouderij waaronder een verminderde uitstoot van broeikasgassen.

Ik deel de mening van de leden van de fractie van de Partij voor de Dieren dat er bij deze nieuwe sector nog veel onderzoek nodig is, onder andere naar dierenwelzijn en diergezondheid. Dat stimuleer ik ook, door verschillende publieke en publiek-private onderzoeken, onder andere op basis van de verduurzamingsagenda die de insectensector samen met mij heeft opgesteld en die dit jaar wordt geactualiseerd.

Overig

De leden van de PvdD-fractie vragen verder aan de Minister welke adviezen van de Raad voor Dierenaangelegenheden (RDA) over vissenwelzijn (RDA, 2018, «RDA Zienswijze «Welzijn van Vissen» (RDA Zienswijze «Welzijn van Vissen» | Zienswijze | Raad voor Dierenaangelegenheden) hij niet alleen op nationaal niveau, maar ook op Europees niveau wil oppakken. Is de Minister bereid om het welzijn van vissen en de adviezen van de RDA bij deze informele Raad aan te kaarten? Zo niet, ziet de Minister ruimte om dat op de korte termijn wel te doen?

Antwoord
Vissenwelzijn heeft mijn aandacht en ik vind het van belang dat hier stappen in worden gezet. Dit onderwerp krijgt niet alleen in Nederland, maar ook in de EU, steeds meer prioriteit. Voor het verbeteren van het welzijn van gekweekte en gevangen vissen, vind ik het van belang dat dit in Europees verband opgepakt wordt. Zo wordt het vissenwelzijn EU-breed verbeterd en zorgt dit tevens voor een gelijk speelveld tussen alle lidstaten. Dit laat onverlet dat vissenwelzijn ook een onderdeel is in nationaal beleid. Zo zet ik mij in voor het vergroten van wetenschappelijke kennis omtrent vissenwelzijn. Ik heb onderzoeken uitgezet naar het bedwelmen van enkele pelagische en demersale vissoorten aan boord. Ook loopt er op dit moment een onderzoek naar de technische specificaties voor het elektrische bedwelmen van de Noordzeekrab en de Europese kreeft. Hierover bent u recent geïnformeerd bij de schriftelijke vragen bij de Begrotingsbehandeling (Kamerstuk 36 410 XIV, nr. 19). Deze onderzoeksresultaten zijn nodig voor de ontwikkeling van wetenschappelijk onderbouwd beleid. Vissenwelzijn is ook expliciet als criterium opgenomen voor de visserij- en aquacultuur innovatieregelingen die 5 maart jl. zijn opengesteld (Kamerstuk 29 675, nr. 228). Het gaat hier specifiek om projecten die ten goede komen aan de ecologische verduurzaming van de sector, waaronder verbeterd dierenwelzijn.

In de afgelopen periode is er door Nederland bij verschillende gelegenheden expliciet aandacht gevraagd om tot stappen te komen ter verbetering van het vissenwelzijn bij het houden, vangen, transporteren en doden van vissen. Zo heeft Nederland recent naar aanleiding van het opstellen van Raadsconclusies over het speciaal verslag «Aquacultuurbeleid van de EU – Stagnerende productie en onduidelijke resultaten ondanks meer EU-financiering» van de Europese Rekenkamer ingezet op het opstellen van meetbare duurzaamheidsindicatoren die zijn toegepast op de aquacultuur deelsectoren, inclusief indicatoren voor dierenwelzijn. Deze prioriteit is opgenomen in de Raadsconclusies (Kamerstuk 21 501-32, nr. 1621). Vissenwelzijn valt echter niet binnen de reikwijdte van het onderwerp van de informele Raad. Ik ben daarom niet voornemens de zienswijze van de RDA te agenderen bij deze informele Raad.